

STORTINGET

Representantforslag 216 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes

Dokument 8:216 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes om et bærekraftig og langsiktig havbruk

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge eksporterer fisk til utlandet tilsvarende 40 millioner måltider hver eneste dag. Det gir Norge et stort ansvar for å produsere trygg mat. Folks tillit til matproduksjonen er tett knyttet til om det er åpenhet rundt hvordan maten produseres, hvordan verdiene fra produksjonen fordeles, om produksjonen har skjedd med god dyrevelferd og om matproduksjonen gir minst mulig miljøavtrykk.

Oppdrettsnæringen har vesentlige utfordringer i dag. Lakselus, rømming, dyrevelferd, ikke bærekraftig fiskefôr og avfall er noen av disse. Samtidig er dette en næring som gir muligheter for flere arbeidsplasser, tilgang på mat og mer verdiskaping i Norge framover. Skal det være mulig, må problemene ryddes opp i. Oppdrettsnæringens framtidsmuligheter avhenger av at den klarer å være bærekraftig sosialt og miljømessig, ikke kommer i arealkonflikter, har en høy standard på dyrevelferd og at den inngår i en større bioøkonomi hvor avfall for noen er ressurser for andre.

Et utvidet trafikklssystem

Bedre bærekraft i norsk havbruk vil gjøre næringen bedre rustet for fremtiden. En næring som ivaretar det grunnlaget den er avhengig av, vil kunne høste av det

over lengre tid. Økt bærekraft i havbruksnæringen fordrer store investeringer fra næringen selv. Deler av denne ulempen vil kunne reduseres gjennom en av endring av trafikklssystemet, hvor pris for tillatelse senkes, samtidig som miljøkravene strammes inn.

Dagens trafikklssystem ivaretar ikke akvakulturlovens krav om at oppdrett skal drives miljømessig forsvarelig. Dette kravet omfatter langt mer enn en vurdering ut fra en enkelt indikator (lakselus) på en enkelt art (laks). Regjeringen har selv i Hurdalsplattformen vedtatt at det må gjøres endringer i trafikklssystemet for å få «med flere miljøindikatorer, og ha en tydeligere strategi for sporing og for å hindre rømming av fisk». Dette er positivt, men trafikklssystemet bør også justeres slik at rødt lys i et område gir krav om umiddelbar nedskalering av produksjon for de aktørene som ikke følger disse kravene. Inntil nye miljøkrav innfris, bør også produksjon i gule områder fryses. Vekst bør kun gis i områder der lakselus og øvrig produksjon ikke har noen som helst bestandsreducerende effekt på vill laksefisk.

Ved å stille strengere miljøkrav og senke prisen på tillatelser for vekst innenfor trafikklssystemet vil næringen kunne frigjøre midler til å gjøre større investeringer i miljøteknologi og nye løsninger. Oppdrettsanleggene må kunne vise solid dokumentasjon på at teknologien oppfyller miljøkravene, for å kunne få tillatelse. Samtidig vil det bli lavere terskel for at staten kan stanse produksjon som skader miljøet eller baserer seg på en uakseptabel dyrevelferd.

Utslippsfrie og forurensningsfrie anlegg

Den norske villaksen er rødlistet. Da den ble det i 2021, ble oppdrett og lakselus oppgitt å være de største truslene. Villaksbestanden rammes hardt av genetisk

innblanding av oppdrettslaks. To av tre lakseelver er nå negativt påvirket av rømt oppdrettslaks. Samtidig er det store problemer knyttet til lakselus i norske fjordområder. Denne lusa dreper både sjørøret i fjordene og lakse-smolt på utvandring, og den er en utfordring for dyrevelferden.

I 2019 annonserte Canadas liberale parti, som ledes av statsminister Justin Trudeau, et mål om at all lakseoppdrett i British Columbia skal skje i lukkede merder i løpet av fem år, for å beskytte villaksen. Canada er en av verdens største produsenter av oppdrettslaks, bare Norge, Chile og Skottland er større. Et bærekraftig konsesjonsregime må ivareta kystfiskeres, urfolks og andres tilgang til å nytte seg av havet og fellesskapets ressurser. Det norske konsesjonsregimet bør i likhet med det canadiske ta utgangspunkt i at oppdrett skal skje i forureningsfrie merder, som lukkede anlegg.

Styrket dyrevelferd og norske laksefjorder

97,9 millioner laks og regnbueørret døde i norsk oppdrettsnæring i 2022. Veterinærinstituttet viser til at skader etter avlusning, kompleks gjellesykdom og vintersår var de største utfordringene for lakseoppdretten.

Dagens konsesjonssystem baserer seg på maksimalt tillatt biomasse (MTB). Det er gode grunner til å utrede en overgang til maksimalt tillatt utsett (MTU) i stedet. Ved å måle ut ifra antall utsatt fisk vil det kunne redusere overkapasiteten i anleggene for å kompensere for fremtidig svinn.

Da nasjonale laksefjorder ble opprettet, ble det innført forbud mot nye oppdrettsanlegg innenfor grensene av de nasjonale laksefjordene. Men anlegg som allerede var etablert, fikk fortsette. Dette gjør at det i dag også finnes oppdrettsaktivitet i nasjonale laksefjorder.

Slam – en uutnyttet ressurs

Slam er en blanding av fiskeavføring og fôrrester som i dag vaskes ut i sjøen. Nylig ble det gjort prognoser av PwC på at slammet fra det norske havbruket kan forsyne inntil 600 000 husstander med strøm og dekke behovet for fosforgjødsel tilsvarende hele det svenske landbruket hvert år. Ved å hente opp og videreforedle slammet kan også bruk av fossilt fosfor fases ut. Europa er nesten helt avhengig av å importere fosfor som landbruket trenger, spesielt fra Russland og Marokko. Etter Russlands invasjon av Ukraina har prisene på fosforgjødsel steget kraftig. Fosfor er i ferd med å bli en mangelvare. Det vil ha store implikasjoner for global matsikkerhet.

Sirkulært og lokalt fôr

Det er godt kjent og dokumentert at fôrbruken i norsk oppdrettsnæring har store implikasjoner på både miljøet og den globale utviklingen. Norsk oppdrettsnæring har et stort forbruk av soya fra Sør-Amerika i fiskefôr. Soyaindustrien i Sør-Amerika ekspanderer på bekostning av regnskog og andre sårbare skogområder, og fører til store miljø- og helsemessige problemer, blant annet gjennom utstrakt bruk av giftige sprøytemidler.

I dag eksporterer Norge store mengder restråstoff. Fisk som eksporteres rund, i hovedsak pelagisk fisk og rødfisk, er nå en tapt mulighet til å bygge helt nye verdikjeder dersom mer av disse ble videreforedlet i Norge.

Torsk fra fiskeri, ikke oppdrett

Oppdrett av torsk er på vei tilbake, etter et par tiår med statlig støttet forskning for å domestisere den ville torsken. Seks selskap har torskeoppdrett 21 steder langs kysten. I Voldsfjorden i Møre og Romsdal rømte 87 000 torsk i september 2022. Nå er det torsken som står for flest rømninger, til tross for at torskeoppdrett er langt mindre utbredt enn lakseoppdrett. Torsken som lever i merder, er avlet for å leve under de betingelsene som finnes der, ikke i naturen. Dersom oppdrettstorsk og villtorsk får avkom, vil det svekke viltbestanden. Aktørene som satser på torskeoppdrett, legger opp til enorme volum og kraftig vekst, uten at vi vet hva konsekvensene for villtorskbestanden og miljøet vil være. I 2022 ble det fanget over 347 000 tonn vill torsk i Norge, ifølge Fiskeridirektoratet. Torskekonsesjonene som gis, er foreløpig gratis og, i likhet med andre oppdrettskonsesjoner, evigvarende.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen legge om trafikklyssystemet i havbruk slik at prisen på tillatelser senkes for de aktørene som leverer på krav om null lus, null rømming, null eggutslipp og null ressurser på avveie for å kunne få tillatelse til ny eller økt produksjon.
2. Stortinget ber regjeringen justere trafikklyssystemet i havbruk, slik at rødt lys i et område gir krav om umiddelbar nedskalering av produksjon, uten unntak.
3. Stortinget ber regjeringen uten unntak fryse produksjonen i områder som får gult lys i henhold til trafikklyssystemet for havbruk, til nye miljøkrav innfris og nye konsekvensutredninger er på plass.
4. Stortinget ber regjeringen føre strengere kontroll med oppfyllelse av tillatelser til akvakultur med

- matfisk i sjø, slik at tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø kan trekkes tilbake dersom miljøkravene i trafikklyssystemet for havbruk brytes.
5. Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle nye tillatelser fra nå kun tildeles forurensningsfrie oppdrettsanlegg, som lukkede anlegg.
  6. Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle nye tillatelser skal gå til oppdrettsanlegg som nyttiggjør seg slammet fra anlegget.
  7. Stortinget ber regjeringen innføre krav til eksisterende oppdrettsanlegg om bærekraftig oppsamling av slam for bruk til biogass og fosforgjødsel.
  8. Stortinget ber regjeringen innen 2024 utforme en plan for hvordan alt slam fra oppdrettsanlegg skal samles opp og i en så stor grad som mulig nyttiggjøres, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.
  9. Stortinget ber regjeringen avvikle oppdrettsaktivitet i nasjonale laksefjorder, hvor aktører som må flytte, får forrang på nye lokaliteter utenfor laksefjordene.
  10. Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige forskriftsendringer for å gjennomføre en overgang fra maksimalt tillatt biomasse (MTB) til maksimalt tillatt utsett (MTU) for tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø.
  11. Stortinget ber regjeringen sikre at det gjennomføres naturtypekartlegging og kartlegging av rødlistearter ved alle nye akvakulturlokaliteter.
  12. Stortinget ber regjeringen legge fram tiltak for Stortinget for å øke produksjonen av nye bærekraftige førråvarer som ikke har en negativ effekt på miljøet til fiskeoppdrett i Norge, herunder blant annet ved bruk av Bionova.
  13. Stortinget ber regjeringen heretter kun gi tidsbegrensede konsesjoner for all form for havbruk, med en ramme på maksimalt 20 år.
  14. Stortinget ber regjeringen stanse nye tillatelser til torskeoppdrett og fryse all produksjon inntil konsekvenser for kysttorskens er nøye utredet.

30. mars 2023

Kari Elisabeth Kaski

Torgeir Knag Fylkesnes

